

FORMÁDI KATALIN¹ – HUNYADI ZSUZSA² –KOPPÁNY KRISZTIÁN³ – NÉMETH SZILÁRD⁴ – SOLT KATALIN⁵ – ZSIGMOND SZÁVA⁶

A mosolygós Egerszeg Fesztivál

Absztrakt

A tanulmány célja az Egerszeg Fesztivál társadalmi és gazdasági hatásainak elemzése, bemutatása esettanulmány formában. Az esettanulmány szerkezete négy részre tagolódik: a fesztivál általános bemutatása, a látogatói kérdőíves vizsgálat elemzése, a fesztivál gazdasági hatásainak bemutatása, valamint a jövőbeli fejlesztési irányok.

Az esettanulmány szekunder és primer adatgyűjtésen alapul, amely a Budapesti Gazdasági Egyetemen 2017-ben kezdődött *EFOP-3.6.1-16-2016-00012* kódszámú „*Innovatív megoldásokkal Zala megye K+F+I tevékenysége hatékonyságának növelésért*” című Európai Unió finanszírozású projekt keretében a Fesztiválgazdaságtani Kutatócsoport együttműködésében valósult meg.

Kulcsszavak: Egerszeg Fesztivál, fesztiválok társadalmi és gazdasági hatása

¹ Pannon Egyetem, Marketing Intézeti Tanszék, egyetemi docens formadi.katalin@gtk.uni-pannon.hu

² Budapesti Gazdasági Egyetem, tudományos munkatárs, hunya322@gmail.com

³ Széchenyi István Egyetem, Nemzetközi és Elméleti Gazdaságtan Tanszék, egyetemi docens koppanyak@sze.hu
Budapesti Gazdasági Egyetem, tudományos főmunkatárs, koppany.krisztian@uni-bge.hu

⁴ Budapesti Gazdasági Egyetem, Menedzsment Tanszék, főiskolai docens nemeth.szilard@uni-bge.hu

⁵ Budapesti Gazdasági Egyetem, professor emerita, solt.katalin@uni-bge.hu

⁶ Budapesti Gazdasági Egyetem, Menedzsment Tanszék, adjunktus zsizmond.szava@uni-bge.hu

1. Az Egerszeg Fesztivál bemutatása

Balaicz Zoltán Zalaegerszeg polgármesterének a 2019-es Egerszeg Fesztiválra írt köszöntőjéből idézzük: „Az Egerszeg Fesztivál eseménysorozatának elsődleges célja tehát [...] a szórakoztatás, de egy természeti és teremtett értékeire egyaránt büszke település feladatai közé tartozik az is, hogy megmutassa, éltesse kulturális örökségét, hagyományait is. A Minősített Fesztivál, Nyugat-dunántúli Turisztikai Régió Kiemelt Kulturális és Örökségturisztikai Rendezvénye címmel, EFFE - Europe for Festivals Festivals for Europe európai minősítéssel egyaránt elismert, Magyar Termék Nagydíjas, valamint Érték és Minőség Nagydíjas összművészeti találkozót mindezek jegyében ajánlom mindenkinek!” (Egerszeg Fesztivál, 2019)

A fesztivál hivatalos neve, Egerszeg Fesztivál (A mosolygós fesztivál). A 2017-es évben az Egerszeg Fesztivál május 12-től június 11-ig tartott. A 2017-ben immáron 23. alkalommal megrendezett fesztivál, 1 hónapos időtartamú, de a főbb kiemelt programok 3 napig tartanak (2017-ben június 9-10-11). Zala megye legnagyobb összművészeti rendezvénye, és egyben - a Savaria Karnevállal együtt -, a régió meghatározó fesztiválja. Az évente megrendezésre kerülő Egerszeg Fesztivál kulturális hatása túlmutat a város és a megye határain, hiszen még az ország távoli pontjairól is vonz látogatókat, vendégeket, s ezzel turisztikai szervezőerővé, tényezővé vált. A több napos eseménysorozat Zalaegerszeg születésnapja (május 13.) előtt tiszteleg, így természetesen vállalt feladata, hogy őrizze, bemutassa a város hagyományait, értékeit, de emellett cél az is, hogy folyamatosan változó, megújuló, a tömeg- és rétegigényeket egyaránt kiszolgáló kulturális programsorozat legyen. A fesztiválra a belépés ingyenes, azonban ha valaki szeretné használni az ez idő alatt működő fesztivál járatot a Kvártélyház Dísz téri Jegypénztárában megvásárolhatja jegyét. A fesztivál nevében szereplő alcím „A mosolygós fesztivál” arra utal, hogy ez a fesztivál alkalmas mindazok szórakozási igényeinek a kielégítésére, akik önfelelt vidám napokat szeretnének eltölteni barátaik és családjuk körében. A szervezők jól használják ki a helyi értékeket, és építik be a fesztiválba. A városi fesztivál sajátos elemeit ötvözik a zenei és családi fesztiválok programjaival. Színes forgatagot hoztak létre minőségi kiállítókkal és sok tízezer lelkes és hálás nézővel. A helyi értékek bevonásával (fűvőzenekarok találkozója, hagyományörző honvédek és a próza fesztivál) egyedi arculata lett a fesztiválnak. (MFSZ, 2019)

1.1. Fesztivál jellemzői

Az alábbiakban az Egerszeg Fesztivál jellemzőit mutatjuk be az 2. ábrán keresztül, amelynek struktúrája illeszkedik az alábbi felsoroláshoz: (1) a fesztivál típusa, (2) a fesztivállal kapcsolatos időbeli horizontok, (3) a fesztivál üzleti modellje, (4) a fesztivál célcsoportja, (5) a fesztivál minősítései és (6) elérhetőségei.

1. ábra: Az Egerszeg Fesztivál jellemzői

Forrás: Saját ábra

2. A látogatói megkérdezés eredményei

2.1. Módszertani háttér

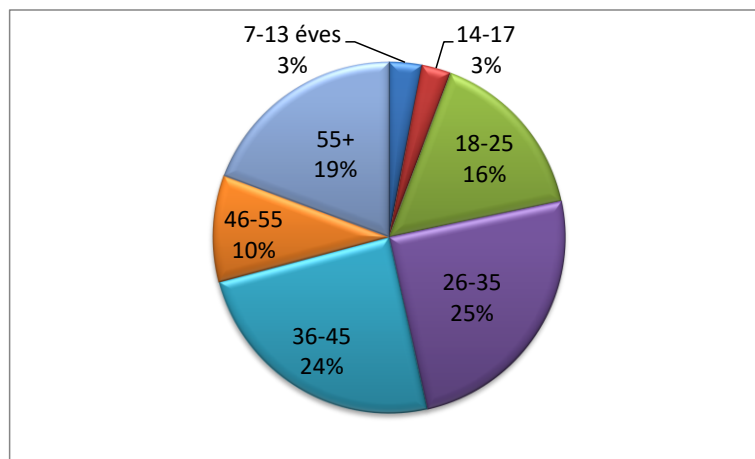
A fesztivál közönségét standard kérdőívekkel, a fesztivál helyszínén véletlenszerűen kiválasztott mintán kérdeztük meg. Az Egerszeg Fesztivál teljes hossza egy hónap. Ebből az időszakból az adatfelvétel során csak az utolsó hétvégét (június 9-11.) vizsgáltuk, mivel erre a három napra összpontosul a fesztivál legtöbb programja. A lekérdezés három napja alatt, önkéntesek segítségével, összesen 593 kérdőív készült el. A közel 600 fős minta elemzésénél a statisztikai hibahatár (95%-os megbízhatósági szint mellett), az egyes kérdések válaszainak

megoszlásától függően, különböző mértékű, 2%-5% közötti. Ez azt jelenti, hogy az eredmények max. $\pm 5\%$ között ingadozhatnak, ennyivel térhetnek el a valóságos arányoktól. Mivel nem minden kérdésre válaszolt vagy kellett válaszolnia mindenkinek, előfordul, hogy a válaszolók számát jelölő N után 593-nál kisebb elemszám szerepel.

2.2. A fesztivál közönség összetétele, demográfiai jellemzői

A fesztivállátogatók 70%-a nő, 30%-a férfi a lekérdezés mintája alapján. A 14 év feletti közönség átlagos életkora 39 év. A 7-17 évesek aránya 6%, a 26-35, és a 36-45 éveseké egyaránt 25%. A 45 évnél idősebb közönség aránya közel egyharmad.

2. ábra: A résztvevők megoszlása életkori csoportok (év) alapján a megkérdezettek mintájában (N=593)

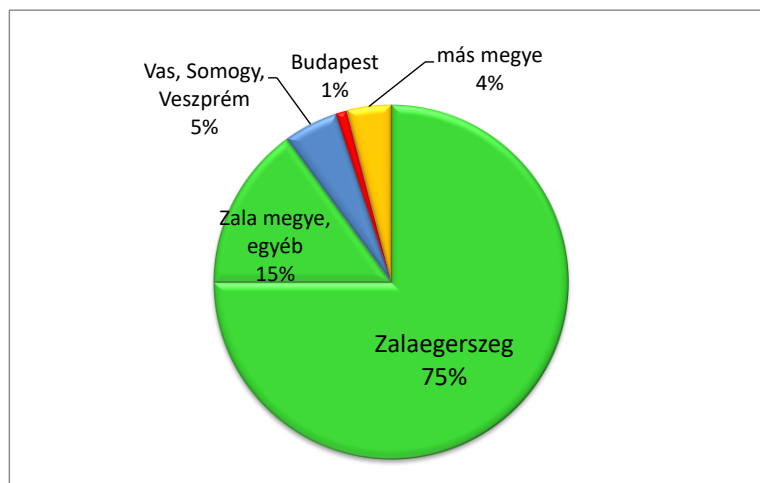
Forrás: Saját ábra

A megkérdezettek között mindössze 5% az alapfokú végzettséggel rendelkezők aránya, a többi válaszadó között nagyjából azonos arányú a középfokú illetve a felsőfokú végzettségűeké, előbbi 41% utóbbi 45%. A résztvevők között a még középiskolában tanulók aránya 3%, a felsőfokú képzésben résztvevőké pedig 6%.

Az Egerszeg Fesztivál a város ünnepe, a válaszadó látogatók háromnegyede zalaegerszegi, 15%-a környező településekről, 40-50 km-es távolságról érkezett. A szomszédos három megye valamelyikéből Vas, Veszprém vagy Somogy megyéből a megkérdezettek 5%-a jött, legtöbben Vasból. A többi megye lakosai 4% arányban találhatók

a vendégek között, a budapestiek aránya mindössze 1%. A külföldiek aránya kb. fél százalék volt. Azaz valóban egy helyi-regionális fesztiválról beszélhetünk.

3. ábra: A közönség lakóhely szerinti megoszlása (N=553)

Forrás: Saját ábra

A közönség 6%-a volt olyan látogató, akik kifejezetten a fesztivál miatt jöttek Zalaegerszegre (bár közülük is többen a közelben laknak), 4% rokonlátogatással kötötte össze a fesztiválozást, és elenyésző számban voltak, akik épp itt üdültek, vagy üzleti úton voltak. A továbbiakban közönség alatt a kérdőívet kitöltő látogatót fogjuk érteni.

2.3. Tájékozódás a fesztiválról, információforrások

Mivel a közönség zöme helyi illetve környékbeli lakos, így nyilván hallott már a fesztiválról, sőt többször meg is látogatta korábban, így nem csoda, hogy a helyi és a környékbeli lakosok közül is sokan említették a korábbi tapasztalatok és a személyes információk szerepét. A fesztivált ismerők körében a fesztiválról való informálódásnak elsősorban a konkrét programok megismerése, és nem a fesztivál megrendezésének reklámozása lehet a fő funkciója.

A hagyományos médiát tekintve a plakát (23%) és az újság (18%) a leghatékonyabb információforrás. A rádiót többen említették (13%), mint a tévét (9%). Érdekes, hogy a FB és az internet ennek a városi eseménynek a terjesztésében nem olyan hatékony, mint más fesztiváloknál, ahol az információ források sorrendjében a személyes hírverés után szokott

következni, de mindenképpen a hagyományos média eszközök előtt. A közösségi média illetve az internet szerepe 15-16%.

Az információ források hatékonyságát, az első látogatók válaszai jobban érzékeltetik, mint azon látogatóké, akik már többször vettek részt a fesztiválon, hiszen náluk inkább emlékeztető, figyelemfelhívó funkciót töltenek be a reklámok. Az első alkalommal látogatók harmada szóbeszéd útján, 12-14%-a a FB oldal, illetve más internetes megjelenésen keresztül (is) értesültek a rendezvényről. A hagyományos médiából 8-14% tájékozódott.

1. táblázat: *Honnan értesült az idej a fesztiválról? (N=596)*

Honnan értesült a fesztiválról?	%
itt / a környéken lakik, tud róla	68
járt már korábban a fesztiválon	35
személyes ismerőstől, barátától, rokontól hallott róla	16
nyomtatott sajtóból	18
rádióból	13
televízióból	9
plakátról	23
a fesztivál saját honlapjáról, Facebook oldaláról	16
interneten egyéb módon látta (programajánló, online hirdetés, stb.)	15
épp a településen járt, „belecsöppent”	2

Forrás: Saját szerkesztés

2. táblázat: *Honnan értesültek a fesztiválról az első alkalommal látogatók? (N=50)*

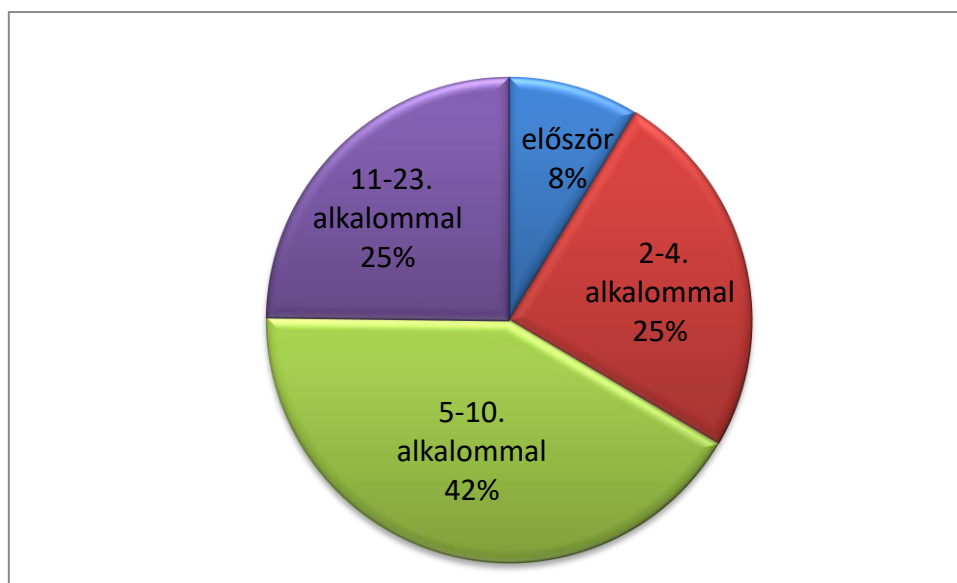
Az első alkalommal látogatók értesülési forrásai	%
itt / a környéken lakik, tud róla	34
személyes ismerőstől, barátától, rokontól hallott róla	30
plakátról	14
interneten egyéb módon látta (programajánló, online hirdetés, stb.)	14
a fesztivál saját honlapjáról, Facebook oldaláról	12
nyomtatott sajtóból	10
járt már korábban a fesztiválon	8
rádióból	8
televízióból	6
épp a településen járt, „belecsöppent”	6

Forrás: Saját szerkesztés

2.4. A fesztivállátogatás gyakorisága, időtartama, szokások

A közönség túlnyomó többsége (92%), nem először járt a fesztiválon, átlagosan nyolcadik, kilencedik alkalommal voltak jelen. Egynegyedük néhányszor, 2-4 alkalommal, a relatív többség (42%) 5-10 alkalommal, és szintén egy negyed már több mint tízszer is részt vett az Egerszeg Fesztiválon.

4. ábra: *Hányadszor látogat el az Egerszeg Fesztiválra? (N=573)*

Forrás: Saját ábra

Az Egerszeg Fesztivál utolsó hétvégéjéből (péntek, szombat, vasárnap) a megkérdezettek átlagosan két napon vettek részt, a többség szombaton és vasárnap. A megkérdezettek 35%-a mindhárom napon ellátogatott a fesztiválra, hasonló arányú volt a két napon résztvevőké. Közel egyharmad (30%) a háromból csak egy napon vett részt.

Az Egerszeg Fesztiválra jellemzően 3-4 fős családok, baráti társaságok látogatnak (48%). A közönség egynegyede (26%) kettesben, egy ötöde hat-tíz fős csapattal vesz részt a fesztiválon. Mindössze 6% azok aránya, akik egyedül mentek a fesztiválra. Az Egerszeg Fesztivál családi esemény, a közönség közel kétharmada érkezik egy vagy több 14 év alatti gyermekkel: köztük 40% egy, 24% kettő, és 7% három vagy több gyerekkel.

2.5. A fesztiválról alkotott látogatói vélemények, a fesztivál erősségei és gyengeségei

Vizsgáltuk, hogy mi az, ami kifejezetten tetszett a közönségnek a fesztiválon, illetve mi az, amit kellene a fesztivál szervezőinek javítani, melyek a fesztivál gyenge pontjai. A két nyitott kérdésre adott tipikus válaszokat és a válaszolók arányát mutatja a következő két táblázat.

A pozitív dolgokra a megkérdezett 596 fő közül 362 ember adott választ. A válaszolók közel kétharmada a remek hangulat, a koncertek, a sokféle, változatos program miatt szereti a fesztivált, vagy külön hivatkozás nélkül, csak „a minden jó, úgy jó, ahogy van” típusú választ adta. Sokan emelték ki a kézműves vásárt, a gasztronómiai kínálatot, vagyis a fesztivál vásári jellegét, azt, hogy nem csak színes, változatos műsort kapnak, de mód nyílik evés-ivásra, és a kézműves portékák nézegetésére, vásárlására is. A családok örülnek a gyerekeknek szóló programoknak, ők ezt az elemet emelték ki. A fesztiválozók közül többen a barátságos, közvetlen légkört is értékelik. A jó szervezést is többen hangsúlyozták és az éjszakai járatoknak is örülnek.

3. táblázat: *Mi az, ami kifejezetten tetszik a fesztiválon? (N=362)*

Mi tetszett legjobban a fesztiválon?	%
a hangulat, a nyüzsgés, étellel teli lesz a város, ilyenkor legalább kimozdulnak az emberek	20
a koncertek, a fellépők	19
a sokféle, változatos program, minden korosztály talál valami programot	18
minden, összességében, minden jó, úgy ahogy van,	5
gasztronómia, az ételek, sok kaja, pia, kostoló	7
a kézműves árusok, a kipakolás, a sok vásárlási lehetőség	7
a gyerek programok	6
itt mindig összefutok a haverokkal, összehozza a város lakóit	5
az esernyők, a kinézet, a látvány, a díszítés	4
az emberek közvetlensége, az emberek barátságossága, mosolygós, kedves, a segítőkészség, a vendéglátóság figyelmessége (pozitív emberi viselkedésre utaló megjegyzések)	3
a prózafesztivál	2
a lányok	2
a sétálóutca, Kossuth utca, korzózás, az elhelyezés	2
éjszakai buszok, van éjjel fesztivál járat a kertvárosba és a Landor-hegyre	2
a szervezés, az átláthatóság, szervezettség, levegős, rendezett	2
ingyenes, sok mindent láthatunk, hallhatunk, ismeretlen dolgokat ismerhetünk meg, az új dolgok megismerése	2
fűvós zene	1

Forrás: Saját szerkesztés

Kevesebb válaszoló fogalmazott meg kritikát (229 fő, 39%), mint ahányan pozitív dolgot tudtak felsorolni (362 fő, 61%). A javítanivaló tételek tekintetében a legtöbb észrevételt (50%) a programokkal kapcsolatban fogalmazták meg. A többség a programok mennyiségét, változatosságát, vagy színvonalát kifogásolta (30%): változatosabb zenei irányzatokat, jobb, ismertebb fellépőket, színvonalasabb zenekarokat, és általában magasabb minőségű kulturális programokat szeretnének.

Változatosabb és bővebb gyerekprogram (pl. több gyerek koncert, bábszínház) iránt is lenne igény (6%), és a különböző generációk ízléséhez jobban igazodó kínálatnak is többen örülnének (4%). Vannak, akik úgy vélik, hogy a hangosítás minőségén (5%) és a programokkal kapcsolatos tájékoztatáson is lenne mit javítani (4%). A fesztivál gyenge pontjaként a válaszolók egynegyede a tisztaságot, a mosdók mennyiségét, a szemetes kukák számát sorolta fel (23%). A parkolási lehetőségekre 10% panaszkodott és több pihenőt, padot, ülőhelyet 2% szeretne. A rendezvény helyszínével kapcsolatban többekben felmerült, hogy más helyszín jobb lenne, mert kinőtte a fesztivál a jelenlegit (javasolták pl. a Sportcsarnok és környékét). Többen a zsúfoltságot kifogásolták. Az árakat (étel, ital) a válaszolók egytizede sokallja. Vannak, akik örülnének, ha tovább tartana a fesztivál.

Az Egerszeg Fesztiválon ingyen vehetnek részt a fesztiválózók (illetve van néhány belépős programelem is). Ezt vannak, akik értékelik, és tudják, hogy színvonalas programok szervezéséhez, pl. ismertebb zenekarok meghívásához sok pénzre van szükség. Egyik válaszoló pl. így fogalmazott: „fizetőssé kell tenni, nincs ingyen semmi.” Ezért vizsgáltuk azt is, hogy vajon hajlandóak lennének-e fizetni a belépésért a látogatók, és ha igen hány forintot.

4. táblázat: *Min kellene javítania a fesztivál szervezőinek, melyek a fesztivál gyenge pontjai?*
(N=229)

Melyek a fesztivál gyenge pontjai?	%
Infrastruktúra javítása	35%
higiéna, kevés WC, nyilvános WC-k tisztasága, mosdók, szemeteseket sűrűbben üríteni, mozgássérültek illemhelyét hiányolom, pelenkázóhely, több szemetes konténer, menet közbeni takarítás	23
több parkolási lehetőség, közlekedési zúrók, dugó	10
legyen több pihenőhely, pad, nyugodtabb hely, kevés az ülőhely,	2
Programokkal kapcsolatos kívánságok	50%
több program, több zenei stílus, szélesebb, változatosabb programválaszték, ugyanazok vannak mindig, rétegzenekarokat is hívjanak meg, több, jobb, híresebb fellépőt, nem túl színvonalasak a fellépők, jobb zenekarok, bővíteni a koncertek választékát, fellépőket szavazás, közvéleménykutatás alapján kiválasztani, híresebb előadók meghívása, zene gyenge	17
emelni a színvonalat, a populáris előadók helyett a minőségi irányba haladni, kulturális program bővítés,	13
gyerekek részére több, érdekesebb program, több bábelőadás, gyerek koncert, szinte minden játék fizetős és a tűző napon van, több ingyen gyerekprogram	6
generációkhoz illő fellépők, a zenei ízlés ne csak a fiataloknak szóljon, "idősebb korúaknak a koruknak megfelelő program"	4
hangos a zene, a hangosítás minősége	5
a tájékoztatáson van mit javítani, információ átadása, programok meghirdetése, jó lenne előbb tudni a programot,	4
lehetne tematikusabb, kicsit kaotikus, több sportos program	1
Helyszínnel kapcsolatos kívánságok	7%
elvinni a belvárosból, élhetőbb belvárost, meg kellene szervezni hogy 22 óra után ne legyen részeg zajongás és üvöltözés a környéken, nagyobb területen kellene rendezni, több zöld terület kellene, helyszínnel jobb lenne ha a Sportesarnok és környéke lenne a központi rész	3
nagyon zsúfolt, nagy a tömeg, Kossuth utca hiánya	3
legyen parkosítás, több zöld terület, védjék a virágágyásokat	1
Egyéb említések	14%
drága minden	10
legyen hosszabb, több napos a fesztivál	2
mindenen javítani kellene	1
hajléktalanokat is engedjék be	1
eső esetén nincs "B" terv	1

Forrás: Saját szerkesztés

2.5.1. *Belépős vagy ingyenes fesztivált?*

A megkérdezettek kétharmada nem lenne hajlandó fizetni a belépőért, egyharmaduk (35%) pedig 100-5000 Ft közötti összeget fizetne. Legtöbben (14%) 1000 Ft-ot adnának, ennél többet

további 7%, így egy 1000 forintos belépőt a közönség kb. egyötöde fizetne ki. Legfeljebb 500 Ft-ot a közönség kb. egytizede fizetne.

5. táblázat: *Az Egerszeg Fesztivál rendezvényeit ingyenesen lehet most látogatni. Hajlandó lenne-e fizetni a belépőért, és ha igen, maximum hány forintot?*

Fizetési hajlandóság		%
nem lenne hajlandó fizetni		65
100-400 Ft		2
500 Ft		11
600-800 Ft		1
1 000 Ft		14
1500-2000 Ft		4
2500-5000 Ft		3
összesen		100

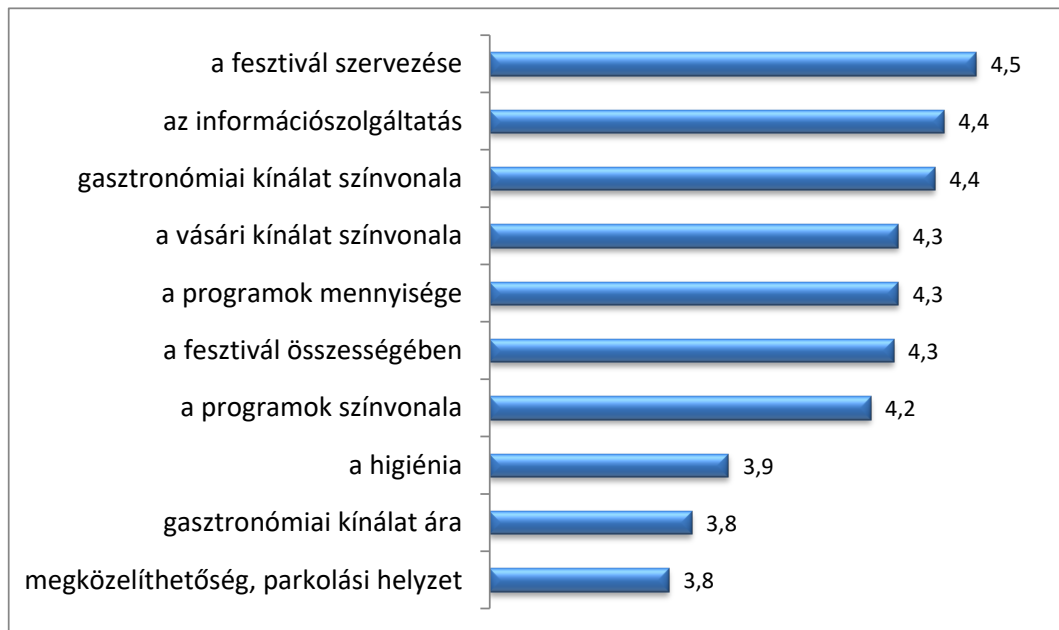
Forrás: Saját szerkesztés

2.6. A fesztivállal való elégedettség

A fesztivál összességében 4,3 osztályzatot kapott (1-5 skálán). Ezen általános értékelésen túl, a közönség több szempontból is értékelt a rendezvényt; a fesztivál műsorának tartalmi elemei mellett, a szervezést, az infrastruktúrát és a fogyasztási, pénzköltési „lehetőségeket” - a gasztronómiai valamint a vásárolók kínálatát - is 1-5 osztályzatokkal minősítették a látogatók.

A fesztivál szervezésével, az információszolgáltatással, a gasztronómiai kínálattal és a programok mennyiségével, a vásári kínálat színvonalával és a fesztivállal összességében (4,5-4,3) elégedettebbek az emberek, mint a programok színvonalával (4,2). Az általános elégedettséget tehát, kevésbé a programok minőségével, inkább a remek szervezéssel, a program kavalkáddal és a fogyasztási, vásárlási lehetőségekkel való elégedettség magyarázza.

Mint általában a fesztiváloknál, Zalaegerszegen is a higiénia, a közlekedési/parkolási lehetőségek valamint a gasztronómiai kínálat árszínvonala jelentik a fesztivál leggyengébb pontjait (3,8,-3,9).

5. ábra: *A fesztivállal való elégedettség (1-5 osztályzat, átlag)*

Forrás: Saját ábra

2.6.1. Elégedettség a különböző életkor csoportokban

A leginkább kritikus közönség szegmens a 14-25 éves korcsoport. Az ennél idősebb korosztályok elégedettségi osztályzatai között nincsenek lényeges különbségek. Ez azt is jelenti, hogy a szervezőknek érdemes lenne a fiatalok kívánságait jobban figyelembe venni pl. a koncertkínálatra vonatkozóan. Mint ahogy a fiatalok a nyitott kérdéseknél írják: „fiatalosabb koncerteket”, „felkapottabb fellépőket”, „többféle zenekart, ne csak az ócskákat” és „több, fiatalokat csalogató programokat” szeretnék. A higiéniaival, a mosdók számával és tisztaságával is ők a leginkább elégedetlenek. Amellett, hogy erre a szempontra a legalacsonyabb osztályzatokat ők adták, a nyitott kérdéseknél is sokan megfogalmazták a tisztasággal kapcsolatos észrevételeiket.

6. táblázat: Mennyire elégedett a fesztivállal összességében?*(1-5 osztályzat, átlag)*

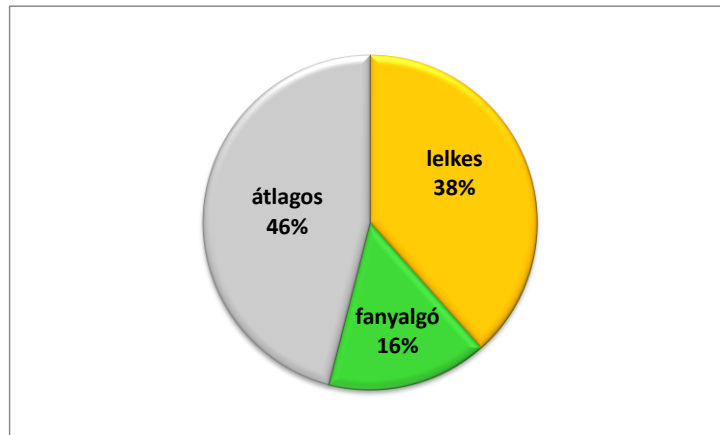
	14-25 éves	26-45 éves	45+ éves	Összes megkérdezett
szervezés	4,2	4,5	4,6	4,5
a programok mennyisége	3,9	4,4	4,5	4,3
a programok színvonala	3,8	4,4	4,4	4,2
megközelíthetőség, parkolási helyzet	3,5	3,9	3,9	3,8
az információszolgáltatás	4,2	4,4	4,4	4,4
gasztronómiai kínálat színvonala	4,3	4,4	4,4	4,4
gasztronómiai kínálat ára	3,7	3,9	3,9	3,8
a vásári kínálat színvonala	4,1	4,4	4,4	4,3
a higiénia	3,8	4,0	4,0	3,9
a fesztivál összességében	4,1	4,3	4,4	4,3

*Forrás: Saját szerkesztés***2.6.2. Vélemény csoportok**

Többváltozós elemzés segítségével kerestük, hogy az elégedettség szempontjából, milyen alcsoportokra oszthatjuk a közönséget. Ezek alapján három csoportot különítettünk el, a lelkes csoportot, a fanyalgókat és az átlagos véleményt megfogalmazókat. A közönség közel fele az átlagos (46%), valamivel több, mint egyharmada a lelkes (38%), és kb. egyhatoda a fanyalgók csoportjához sorolható (16%).

A fanyalgók a legkevésbé a megközelíthetőséggel/parkolási lehetőségekkel, az árakkal, a higiéniaiával, valamint a programokkal elégedettek. Legnagyobb különbség a fanyalgók és a lelkesek között a megközelíthetőség/parkolás, a vendéglátás ára, és a programkínálat színvonalának megítélésében van. A legkisebb eltérés az információszolgáltatásról és a gasztronómiai kínálat színvonaláról alkotott véleményekben mutatkozott meg.

6. ábra: A vélemény csoportok aránya a közönségben (N=502)

Forrás: Saját ábra

7. ábra: A lelkesek és a fanyalgók fesztivál értékelései (1-5 osztályzatok átlaga) (A lelkesek és a fanyalgók véleménye közti különbség csökkenő sorrendjében)

Forrás: Saját ábra

A fesztiválok többségét a legtöbb kritika általában a közlekedéssel/parkolással és a tisztasággal kapcsolatban éri. Ezek a negatív ítéletek általánosak, és valószínűleg nehezen vagy egyáltalán nem orvosolhatók, mivel a nagy rendezvények természetes velejárója a zsúfoltság, ami megnehezíti a közlekedést és a parkolást. A fesztiválszervezők megfelelő számú kukaról

és mosdóról, azok tisztán tartásáról általában igyekeznek gondoskodni, de sokszor a pénzügyi és emberi erőforrásaik végesek. Az ideiglenesen felállított WC-ktől önmagában is idegenkedik a közönség, ezért kritikával illeti, valószínűleg akkor is, ha azok tiszták. A tisztaság a fesztiválózó viselkedésétől is nagyban függ, ezért érdemes a közönség „nevelésére” is energiát fordítani; felhívni a figyelmüket arra, hogy ők is tehetnek azért, hogy a rendezvény helyszíne kulturált, tiszta maradjon.

Az is általános trend, hogy a vendéglátás árait kifogásolják a fesztivál látogatók. Sokszor még olyan esetekben is, ahol a fesztiválok tudatosan törekednek arra, hogy ne „szálljanak el” túlságosan az árak, amikor a szervezőknek egyáltalán módjában áll azokat befolyásolni.

A programok színvonalával és mennyiségével való elégedettség mértéke általában két dologgal függ össze, egyrészt a fesztivál költségvetésével, másrészt a fesztivál célcsoportjával. A kisebb költségvetés értelemszerűen, általában kevesebb programot és/vagy alacsonyabb színvonalú előadók meghívását teszi lehetővé. A célcsoport heterogenitása pedig azt eredményezi, hogy a szélesebb közönségnek szóló rendezvény, mint például egy városi rendezvény, mely értelemszerűen az egész városnak, idősebbnek, fiatalabbnak, igényesebbnek és kevésbé igényeseknek egyaránt meg kíván felelni, sokszor a színvonalat is a tömeg elvárásaihoz igazítja. A homogénebb, szűkebb célcsoportnak szóló és egy-egy műfaj képviselő rendezvény, mint például egy ifjúsági/zenei fesztivál, mind a programok mennyiségét, mind azok színvonalát tekintve, általában jobban meg tud felelni az elvárásoknak. Kivételek vannak, ezen hüvelykujj szabály alól, de általában a programszerkezet és a meghívott produkciók színvonala kényes egyensúlyozás eredményeként, sok megalkuvással jön létre. A fesztivál szervezőknek a költségvetés és a célközönség igényeinek figyelembe vétele mellett, még a „megrendelők” pl. az önkormányzatok, vagy más szponzorok igényeit is figyelembe kell venniük, így egy-egy fesztivál minősége sokban függ nem csak a szervezők egyéni ízlésétől, pénzügyi lehetőségeitől, de a többi érdekelttel kialakított kapcsolatától is. Mindezen tényezőket figyelembe véve az Egerszeg fesztivál programkínálata a városi fesztiválok mezőnyében feltételezésünk szerint a legjobbak között van, bár ennek számszerű igazolásához még több fesztivál közönségének adataira is szükség lenne.

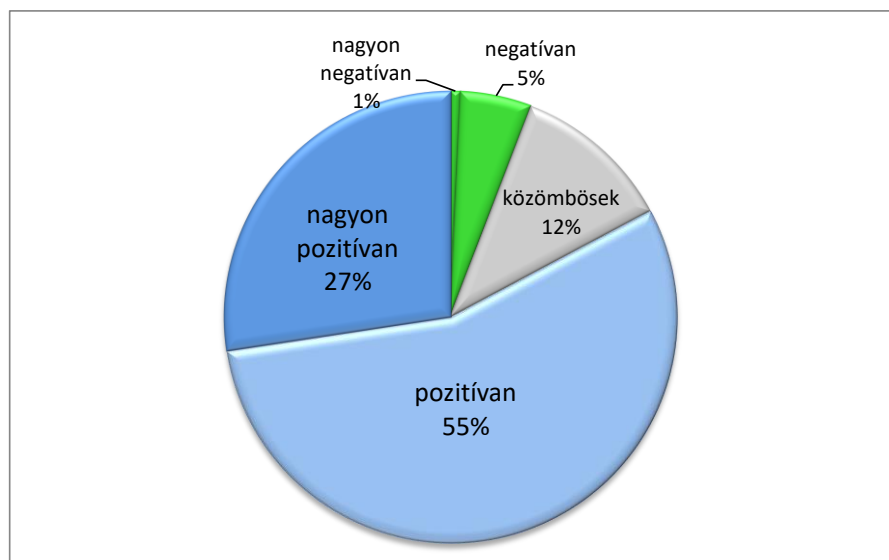
2.7. Az Egerszeg Fesztivál társadalmi- és gazdasági-turisztikai hatásainak megítélése

A látogatók szeretik a fesztivált, és azt gondolják, hogy összességében pozitívan fogadják a városlakók is. A nyitott kérdéseknél is többen említették pozitívként, hogy felélénkíti a várost, kimozdítja az embereket, így nem csoda, hogy a fesztivállal járó „felhajtásról” is a megkérdezettek több mint 80%-a azt gondolja, hogy pozitívan vagy nagyon pozitívan érinti a helyieket. A vélemények hasonlóak a különböző korcsoportokban, idősek, fiatalok, egyaránt pozitívan értékelik a fesztivál fogadtatását.

A fesztiválok többféleképpen hatnak a helyi közösségek életére. Megkülönböztethetünk társadalmi, kulturális, turisztikai-gazdasági vagy környezeti hatásokat. Ezek mindegyike lehet pozitív, semleges vagy negatív előjelű. Sokszor, nehéz elkülöníteni a különféle hatásokat, mert egymással is szoros kapcsolatban vannak. Az egyes elemek hatásmechanizmusa eltérő, van ami rövid, és van ami hosszabb távon hat. Ezt a multi-dimenzionális hatást, éppen összetettsége miatt nehéz mérni, pláne számszerűsíteni.

Mivel ez a vizsgálat alapvetően egy standard kérdőíves, zárt kérdéseket tartalmazó kvantitatív vizsgálat volt, arra kellett törekednünk, hogy csak kevés nyitott szerepeljen a kérdőívben, és inkább olyan kérdéseket fogalmazzunk meg, melyek nem „kifejtősek”, de mégis módot adnak a vélemények megismerésére. A különböző hatásokat ezért előre megfogalmazott állításokkal próbáltuk lefedni. A válaszolók 1-5 skála segítségével fejezhették ki egyetértésük mértékét.

8. ábra: *Véleménye szerint hogyan érinti a fesztivál a helyiek, hogyan élük meg a fesztivállal járó felhajtást?*

Forrás: Saját ábra

A gazdasági-turisztikai hatást, hat vélemény kérdéssel mértük. A turizmus fejlettsége direkt és indirekt módon is hat a gazdaságra. A sok turista pénzt hoz a városba – ez a direkt hatás -, melyből fejleszthető az infrastruktúra, szépül a város, gazdagodik a turisztikai kínálat. Ha nő a város vonzereje, a növekvő turista létszám kiszolgálásához több munkahelyre van szükség, tehát nő a munkahelyek száma, és nő a lakosság jövedelme. Ezek az indirekt hatások. A lakosság természetesen nincs tisztában a statisztikákkal, de van valamilyen benyomásuk, képük a város turizmusáról, vagy mert családjuk, ismerőseik is a turizmusban dolgoznak, vagy csak érzésük, benyomásuk van a város fejlődéséről, a turista forgalom alakulásáról. A következő 7. táblázat a gazdasági-turisztikai hatásról alkotott véleményeket mutatja.

A megkérdezettek kétharmada úgy gondolja, hogy a fesztivál sok turistát vonz, 80% szerint javítja a város imázsát, háromnegyede szerint a város szépül is a fesztivál hatására. Az indirektebb gazdasági hatás érvényesülésével, vagyis a munkalehetőségek, illetve a szálláshelyek számának a növekedésével a megkérdezettek 50-60%-a ért egyet. A lakosság benyomásai némileg eltérnek a valóságtól, hiszen láttuk, hogy a fesztivált nagyrészt a helyiek, illetve a környékeliek látogatják, így jelentős közvetlen turisztikai vonzereje nincs.

A társadalmi, illetve közösségi hatásokat vizsgálva, a fesztivál által kínált programokkal, szabadidő eltöltési lehetőségekkel valamint a közösségi együttlétet biztosító tevékenységekkel

való elégedettséget mértük. A fesztivál összehozza az embereket, közösen szórakoznak, de többen részt is vesznek a fesztivál szervezésében, vagy a fellépők között találhatjuk őket, egy-egy amatőr csoport soraiban. A helyi társadalom megerősödése, összekovácsolódása lehet egy-egy fesztivál „mellékterméke”.

7. táblázat: *A fesztivál turisztikai-gazdasági hatásainak megítélése (N=187)*
(1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)

	1	2	3	4	5	Összesen
	%	%	%	%	%	%
A fesztivál sok turistát vonz a településre.	5	4	24	24	43	100
A fesztivál javítja a város ismertségét, imázsát.	2	4	12	31	51	100
A fesztivál hatására sokat szépült a város.	2	6	16	30	46	100
A fesztivál a helyi infrastruktúra (pl. utak minősége, helyi közlekedés) fejlesztésére, javítására ösztönzőleg hat.	3	8	29	29	32	100
A fesztivál miatt nő a szálláshelyek száma.	9	11	33	24	24	100
A fesztivál munkalehetőséget ad a helyiek számára.	9	7	25	36	24	100

Forrás: Saját szerkesztés

A megkérdezettek közel 90%-a szerint az Egerszeg Fesztivál színesíti a település programkínálatát, a szabadidő eltöltés lehetőségeit, és 73% annak örül, hogy olyan előadásokat láthat, amelyekre a fesztivál nélkül nem juthatna el. A fesztivál helyi közösségre gyakorolt hatását is sokan magasra értékelik; 74% szerint összekovácsolja a városlakókat, 71% maga is nagyobb társasági életet él: a fesztivál jó alkalmat ad a barátokkal, ismerősökkel való találkozásra is. (A korábban láttuk azt is, hogy nyitott kérdésre adott válaszaikban is a többség azt emelte ki a fesztivál pozitívumaként, hogy felpezsdül a város, kimozdulnak az emberek, keresik egymás társaságát, a közösségi élményt.) Összességében közel 80% úgy gondolja, hogy a zalaegerszegiek büszkék a fesztiváljukra.

8. táblázat: A fesztivál kulturális-közösségi hatásainak megítélése (N=187)*(1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)*

	1	2	3	4	5	Összesen
	%	%	%	%	%	%
A fesztivál színesíti a települési programkínálatot, szabadidőtöltést.	3	3	9	26	60	100
A fesztivál büszkévé teszi a helyi lakosokat.	2	4	16	34	44	100
A fesztivál összekovácsolja az itt élőket.	2	4	20	28	46	100
Megismerhetek olyan előadásokat, előadókat, amiket máshol/máskor nem láthatok.	4	6	18	31	42	100
Nagyobb társasági életet élek, ismerősökkel, barátokkal találkozom.	5	6	19	31	40	100

Forrás: Saját szerkesztés

A fesztiválnak vannak negatív hatásai is. Ezek közül a legtöbben a zsúfoltságot, a közlekedési problémákat említették (62%). A nagy zajra 40% panaszkodott. A rongálás, károkozás, és a rosszabb közbiztonság ennél jóval kevesebb lakos, a megkérdezettek 20-25%-a számára jelent problémát.

9. táblázat: A fesztivál kedvezőtlen hatásai (N=187)*(1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)*

	1	2	3	4	5	Összesen
	%	%	%	%	%	%
A fesztivál ideje alatt zsúfoltak az utak, nehéz parkolni.	8	8	23	31	31	100
A fesztivál ideje alatt nagy a zaj.	14	18	29	23	16	100
A fesztivál ideje alatt sokkal koszosabb a település.	29	17	27	16	11	100
A fesztivál ideje alatt gyakori a rongálás, károkozás.	26	27	26	13	9	100
A fesztivál ideje alatt rosszabb a közbiztonság (pl. több a bűnözés és a lopás).	26	22	30	14	8	100

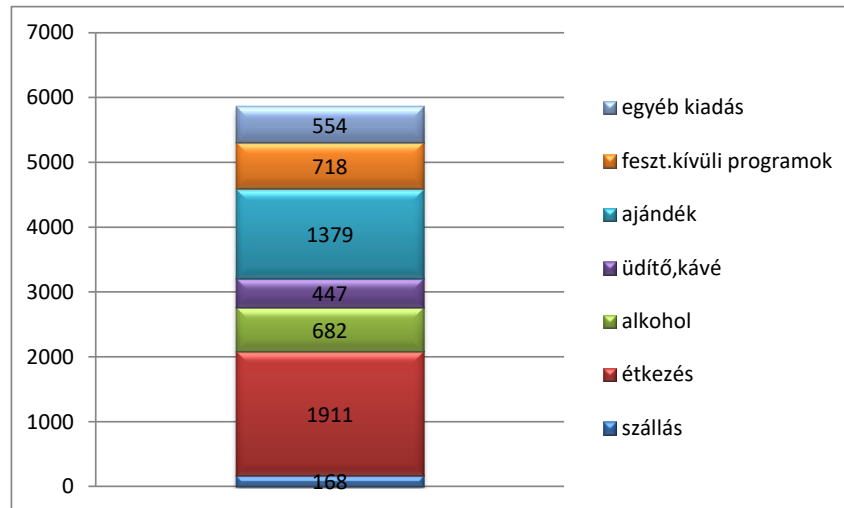
*Forrás: Saját szerkesztés***2.8. A fesztivál látogatók költségei**

Az Egerszeg Fesztivál elsősorban a helyi lakosoknak, illetve a környéken élőknek szóló rendezvény. Mint korábban már láttuk, kevesen vannak olyan vendégek, akik kifejezetten a

fesztivál miatt érkeztek volna a városba, így a megkérdezettek vélekedésével ellentétben, nem beszélhetünk a fesztivál nagy turisztikai vonzerejéről. A turizmus gazdasági hatása kapcsán, a vendégéjszakák mellett, a vendéglátás és a különböző programok során, a településen hagyott pótlólagos költséket szokás figyelembe venni. Az Egerszeg Fesztiválon naponta összesen átlagosan 5.860 forintot, a fesztivál 3 napos záró hétvégéjén pedig összesen 10.760 forintot költött egy vendég.

Az utazási költségeket is figyelembe véve, az összes költés legnagyobb része ételre ment (37%), az alkohollal együtt a kiadások felét ez a két tétel teszi ki.

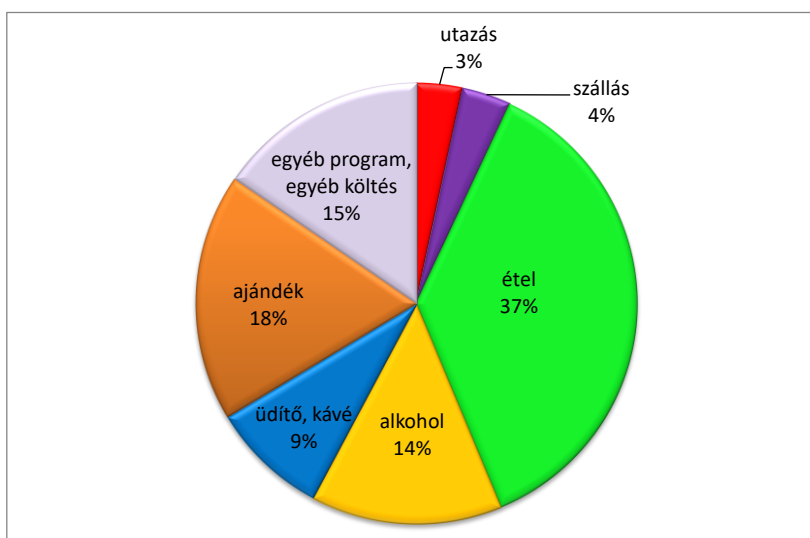
9. ábra: A különböző kiadások átlagos nagysága (Ft/fő/nap)

Forrás: Saját ábra

Az Egerszeg Fesztivál közönségében 5-6%-ra tehető azok aránya, akik a fesztivál miatt érkeztek ezen a hétvégén a városba. Ennek a közönség szegmensnek a költségei tekinthetők a városba érkező pótlólagos turisztikai jövedelemnek, ez képezi a turisztikai-gazdasági hatás kiszámításának az egyik összetevőjét. Magas, napi 20-30 ezer látogatóval számolva is, a 6% körüli turista arány 1500-2000 főt jelent, vagyis, 15-20 millió forint összes turista költést.

10. ábra: A kiadások szerkezete (Ft/fő/összes nap)

Forrás: Saját ábra

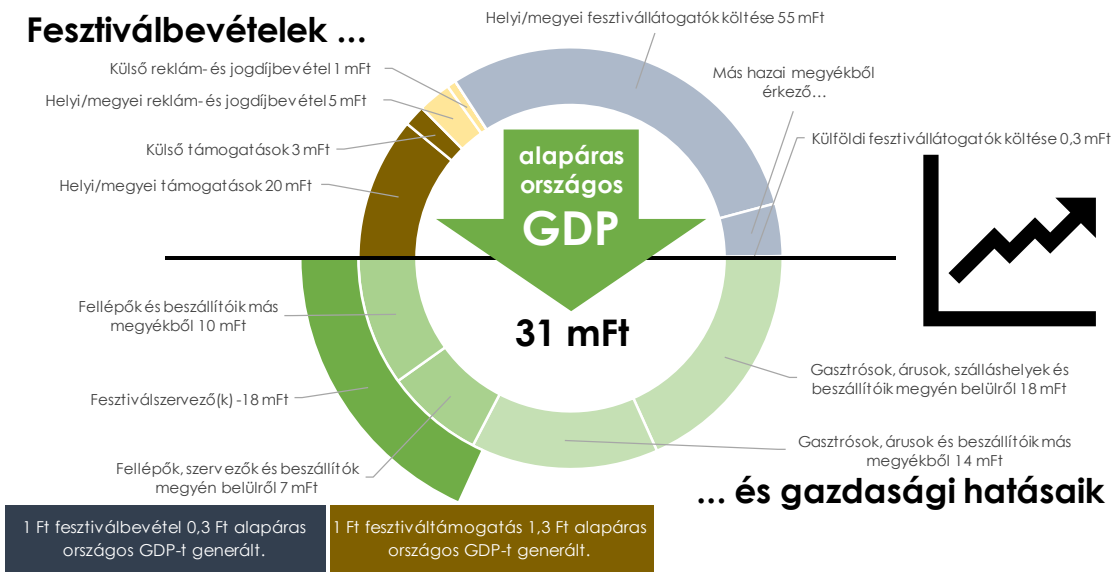
3. Gazdasági hatások elemzése

A fesztiválok mellett, hogy a helyi közösségeket erősítik, gazdasági szereplők is, ezért támogatásukat a gazdaságba és a (helyi) társadalomba való befektetésként fogjuk fel. A fesztiválokön elérhető termékek és szolgáltatások mögött bonyolult gazdasági kapcsolatok húzódnak. A fesztivál összes üzleti partnere több, másik gazdasági ágazat szereplőivel kerülnek vevő/eladó viszonyba. A következő számítások során nem csak a közvetlen, de az ún. közvetett (indirekt) hatásokat is figyelembe vettük.

A 2017. évi Egerszeg Fesztivál megvalósítása – a fesztiválszervező információi alapján – összesen 29 millió forintból történt, amiből 23 millió Ft támogatásokból, 6 millió Ft reklám bevételekből, jogdíjakból állt. A fesztivál közönsége – a helyszíni adatfelvételünk szerint – összesen 62,5 millió forintot költött a fesztiválhoz kapcsolódóan (utazásra, ételre, italra, szállásra, ajándékokra, különböző fesztiválon kívüli programokra). A fesztivál megrendezése tehát összesen 91,5 millió Ft elköltését generálta. Kérdésünk, hogy ez az összeg, hogy kerül be a nemzetgazdaság vérkeringésébe, milyen hozzáadott értéket, foglalkoztatást és adóbevételt eredményez?

Az Egerszeg Fesztivál összesen, hozzávetőlegesen 31 millió forinttal járul hozzá a GDP-hez; a 91,5 millió Ft fesztiválbevétel minden egy forintja 0,3 Ft alapáras országos GDP-t, a 23 millió Ft fesztiváltámogatás minden egy Ft-ja pedig 1,3 Ft alapáras országos GDP-t generál.

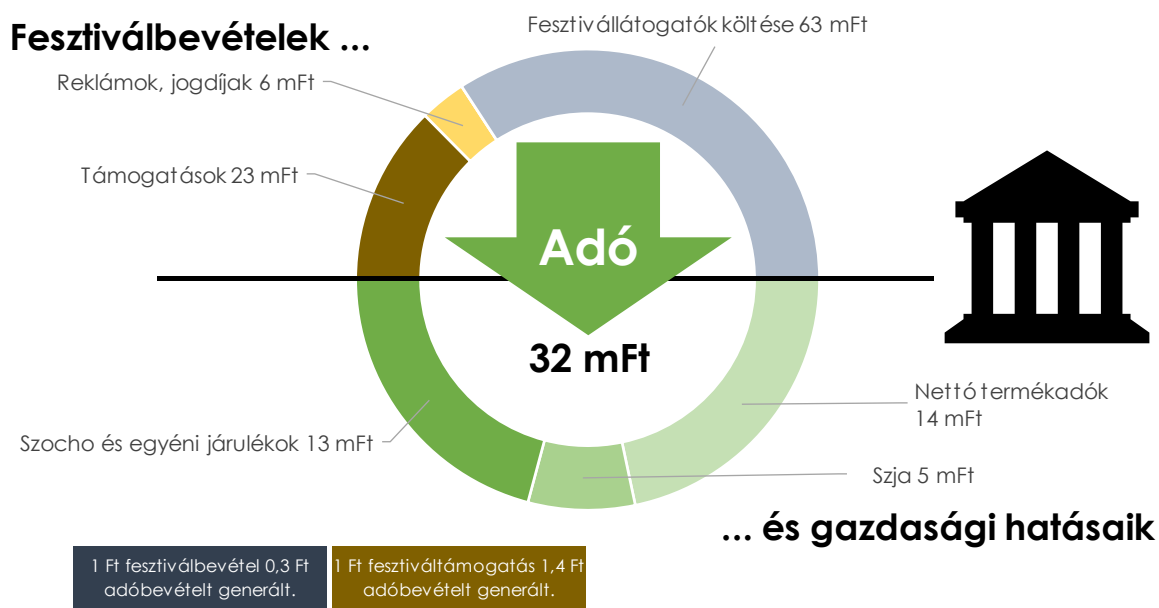
11. ábra: Az Egerszeg Fesztivál GDP hatása

Forrás: Saját ábra

Az Egerszeg Fesztivál a tovagyrúzó hatásokat is beszámítva, összesen 32 millió Ft adóbevételt „termel”, amiből 14 millió Ft termékadó, 13 millió Ft szociális hozzájárulás és egyéni járulékok, valamint 5 millió Ft szja formájában kerül a központi költségvetéshez, vagyis minden forint fesztiválbevételekre 0,3 Ft adóbevétel jut. Ha csak a fesztivál támogatásával, a 23 millió Ft-tal számolunk, akkor 1 Ft fesztiváltámogatás 1,4 Ft adóbevételt generál.

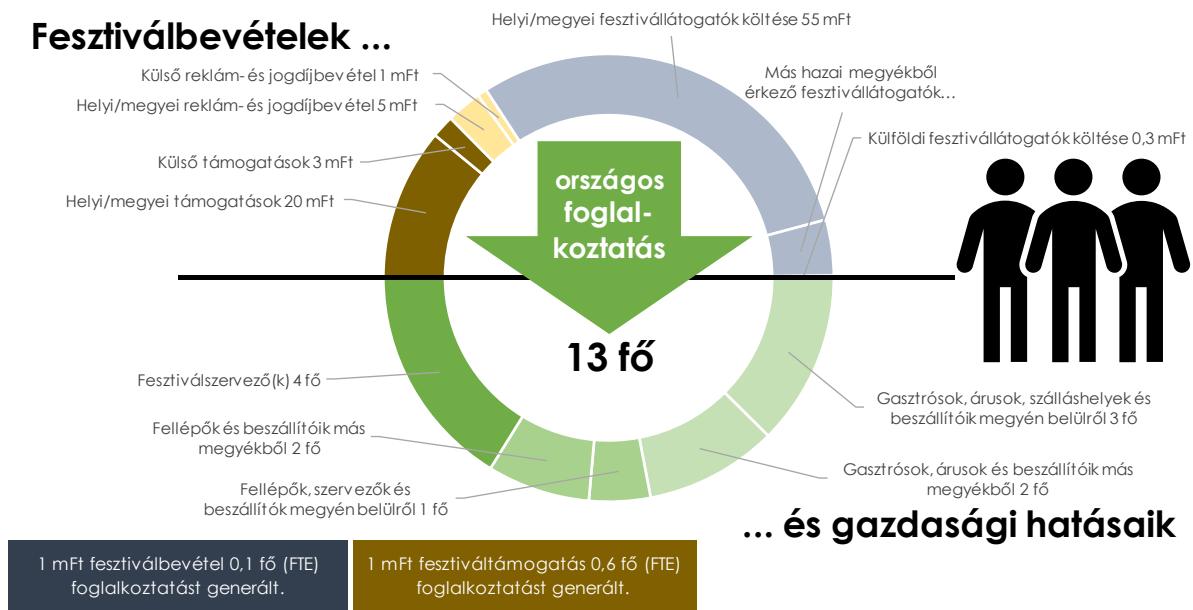
12. ábra: Az Egerszeg Fesztivál adó hatása

Forrás: Saját ábra

Az Egerszeg Fesztivál lebonyolítása (előkészítése, megrendezése és utómunkálatai) során négy főnek megfelelő létszámot foglalkoztatott teljes időben. E mutatónál is figyelembe véve mind a közvetlen, mind a közvetett hatásokat, becsléseink szerint, nemzetgazdasági szinten, 13 fő foglalkoztatását jelenti az Egerszeg Fesztivál. Ez egyben azt is jelenti, hogy 10 millió Ft fesztiválbevétel 1 fő teljes időben való foglalkoztatását generálja. Ugyanezt a mutatót csak a támogatásokra számítva 0,6 fő/millió Ft eredményt kapunk.

13. ábra: Az Egerszeg Fesztivál foglalkoztatási hatása

Forrás: Saját ábra

4. Összegzés, jövőbeni fejlesztési irányok

A fesztivál látogatók 60%-a nő, 40%-a férfi volt, a 14 év feletti közönség átlagos életkora 39 év. A közönség fele 26-45 éves. Egyötöde (20%) 55 évnél idősebb. A megkérdezettek között hasonló arányban találunk középfokú- illetve felsőfokú végzettségűeket (41% - 45%). A közönség zöme helyi lakos: a látogatók háromnegyede zalaegerszegi, 15%-a környező településekről, 40-50 km-es távolságról érkezett. Mindössze a közönség 6%-a érkezett kifejezetten a fesztivál miatt Zalaegerszegre távolabbról.

A közönség zöme már járt korábban a fesztiválon, így saját tapasztalata jelenti a fő információforrást. Az első alkalommal kilátogatók harmada szóbeszéd útján, 12-14%-a a fesztivál FB oldaláról, illetve más internetes megjelenésen keresztül (is) értesült a rendezvényről. A hagyományos médiából 8-14% tájékozódott.

A közönség túlnyomó többsége (92%), nem először járt a fesztiválon, átlagosan nyolcadik, kilencedik alkalommal voltak jelen. A megkérdezettek átlagosan két napon vettek részt a fesztivált záró három napos hétvégén, a többség szombaton és vasárnap. Az Egerszeg Fesztiválra jellemzően 3-4 fős családok, baráti társaságok látogatnak (48%). A közönség közel

kétharmada érkezik egy vagy több 14 év alatti gyermekkel. A megkérdezettek kétharmada nem lenne hajlandó fizetni a belépőért. Egy 1000 forintos belépőt a közönség kb. egyötöde fizetne ki.

A válaszolók közel kétharmada a remek hangulat, a koncertek és a sokféle program miatt szereti a fesztivált. A javítanivaló kívánalmak során a legtöbb észrevételt (50%) a programokkal kapcsolatban fogalmazták meg. A többség a programok mennyiségét, változatosságát vagy színvonalát kifogásolta. A fesztivállal a többség elégedett, átlagosan 4,3 osztályzattal értékelték a rendezvényt (1-5 skálán).

A fesztivál szervezésével, az információszolgáltatással, a gasztronómiai- és a szórakoztató programok mennyiségével, a vásári kínálat színvonalával (4,5-4,3) elégedettebbek az emberek, mint a programok színvonalával (4,2). A higiénia, a közlekedési/parkolási lehetőségek, valamint a gasztronómiai kínálat árszínvonala jelentik a fesztivál leggyengébb pontjait (3,8-3,9). A leginkább kritikus közönség szegmens a 14-25 éves korcsoport. „Fiatalosabb koncerteket”, „felkapottabb fellépőket”, „többféle zenekart, ne csak az ócskákat” és „több, fiatalokat csalogató programokat” szeretnék. A higiéniaiával, a mosdók számával és tisztaságával is ők a leginkább elégedetlenek.

A megkérdezettek túlnyomó többsége (70-90 %-a) szerint a fesztivál, mind a város turizmusára, mind a helyi társadalomra pozitívan hat. Legtöbben a zsúfoltságot, a közlekedési problémákat (62%) és a nagy zajt 40% említették a fesztivál kedvezőtlen velejáróiként.

Az Egerszeg Fesztiválon naponta átlagosan 5.860 Ft-ot, a fesztivál 3 napos záró hétvégéjén pedig összesen 10.760 Ft-ot költött egy vendég. A kiadások felét ételre és alkoholra költötték a megkérdezettek. A kiadások zöme nem pótlólagosan, a turizmusból érkezett a városba, ezért az Egerszeg Fesztivál elsősorban nem a turisztikai-gazdasági, hanem a közösségi, társadalmi hatása miatt jelentős rendezvény.

5. Források

Egerszeg Fesztivál (2019) Egerszeg Fesztivál – Polgármesteri köszöntő. Letöltés helye:
<https://www.egerszegfesztival.hu/#/polgarmesteri-koszonto> Letöltés időpontja: 2019. 12. 27.

MFSZ (2019) Egerszeg Fesztivál – Magyar Fesztiválregisztrációs és Minősítési Program.
Letöltés helye:
http://fesztivalregisztracio.hu/index.php?list_from=0&order_column_number=2&order_type=desc&search_string=Egerszeg%20fesztiv%C3%A1l&modul=minositett Letöltés időpontja: 2019. 12. 27.